

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

20 iunie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte Nadejda Toma,
Judecători Iurie Diaconu, Liliana Catan, Ion Guzun,
Victor Boico,

a judecat în ședința de judecată, fără citarea părților la proces, recursul ordinar, declarat de avocatul Vitalie Rotaru, în numele părții vătămate Zaporojan Viorel împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 03 august 2021, în privința inculpatului

Zarea (Armaș) Eduard XXXX.

Termenul de examinare,
instanța de fond: 03.10.2018 - 21.10.2019,
instanța de apel: 15.11.2019 - 03.08.2021,
instanța de recurs: 20.04.2022 - 20.06.2022.

Asupra recursului menționat, Colegiul Penal lărgit,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătorei Chișinău din 21 octombrie 2019, cauza fiind examinată conform prescripțiilor din art. 364¹ Cod de procedură penală, Zarea (Armaș) Eduard a fost condamnat în baza art. 264 alin. (1) Cod penal la amendă în mărime de **500** unități convenționale, ce constituie 25.000 lei, fără privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport.

A fost respinsă cerința procurorului privind încasarea cheltuielilor de judecată, ca neîntemeiată.

Au fost *acceptate* în principiu cerințele părții vătămate Zaporojan Viorel referitor la acțiunea civilă privind încasarea de la inculpat a prejudiciului moral și material, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă.

2. Instanța de fond a constatat că inculpatul Zarea (Armaș) Eduard, a săvârșit încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport, încălcare ce a cauzat din imprudență o vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății, în următoarele circumstanțe:

La 02.07.2018, orele 16:30, Armaș Eduard (la moment fiindu-i familia Zarea), aflându-se la volanul automobilului „Mercedes E 250 CDI”, n/î XXXX, se deplasa pe str. A. Bernardazzi, din direcția str. V. Pârcălab în direcția str. V. Alecsandri, mun. Chișinău. În timpul deplasării, conducătorul auto Armaș Eduard, n-a manifestat prudență sporită la trafic, n-a apreciat corect situația rutieră în care se afla autovehicul la momentul respectiv, n-a luat în considerație starea lucrurilor în traficul rutier ce reflectă gradul de protecție a participanților la el împotriva accidentelor și consecinței acestora, nu a ținut cont de semnificația mijloacelor de semnalizare rutieră și totalitatea factorilor ce caracterizează condițiile rutiere, prin ce a ignorat prevederile Regulamentului circulației rutiere (RCR) și anume pct. 45(1) RCR, care stipulează: „conducătorul trebuie să conducă vehiculul în conformitate cu limita de viteză stabilită, ținând permanent seama de următorii factori: a) starea psihofiziologică ce influențează atenția și reacția; b) dexteritatea în conducere care i-ar permite să prevadă situațiile periculoase; c) starea tehnică a vehiculului și particularitățile încărcăturii; d) condițiile rutiere”, cerințele pct. 59 (2) RCR, care stipulează că: „La intersecția drumurilor de semnificație neechivalentă, conducătorul vehiculului care se deplasează pe drumul fără prioritate trebuie să cedeze trecerea vehiculelor ce se apropie de intersecție pe drumul cu prioritate”, cerințele pct. 3 al aceluiași regulament, potrivit căruia “participanții la trafic sunt obligați să respecte regulile de circulație, semnificația mijloacelor de semnalizare rutieră, semnalele și indicațiile agentului de circulație, condițiile tehnice ale prezentului Regulament și prin acțiunile lor să nu cauzeze prejudicii altor participanți la trafic, să nu-i expună pericolului, precum și să nu creeze neîntemeiat obstacole circulației care ar depăși pe acele care sunt provocate de circumstanțe iminente”, cerințele pct. 4 RCR, potrivit cărora „Orice participant la trafic care respectă prezentul Regulament este în drept să conteze pe faptul că și ceilalți participanți la trafic execută cerințele acestuia” și cerințele art. 22, alin. 4) din Legea nr. 131-XVI din 07.06.2007 privind siguranța traficului rutier, potrivit căruia participanții la trafic sunt obligați să manifeste un comportament care să asigure fluenta și siguranța traficului, să nu periclitizeze siguranța unor alți participanți la trafic” și ca rezultat, ignorând cerințele actelor normative expuse supra, la intersecție cu str. M. Eminescu, s-a ciocnit cu automobilul „Opel Vectra”, n/î XXXX, condus de către Armaș Ion, a.n. xxxx, care se deplasa regulamentar pe drum cu prioritate pe str. M. Eminescu, din direcția str. A. Mateevici, în direcția str. M. Kogălniceanu, mun. Chișinău.

În rezultatul impactului, pasagerului Zaporozjan Viorel, a.n. xxxx, din automobilul „Opel-Vectra”, conform raportului de expertiză judiciară nr. xxxx din 03.08.2018, i-au fost cauzate: „Fractura humerusului drept”, care au fost cauzate în rezultatul acțiunii traumatice a unui obiect contondent dur, posibil în timpul și

circumstanțele indicate, condiționează dereglarea sănătății de lungă durată și în baza acestui criteriu se califică ca vătămare corporală medie.

Instanța a reținut că inculpatul a recunoscut vina și a solicitat examinarea cauzei în baza probelor administrate în cadrul urmăririi penale pe care le recunoaște și asupra cărora nu are obiecții.

Partea vătămată Zaporojan Viorel a declarat că a fost transportat la Spitalul de Urgență, unde a fost internat și i s-a făcut o intervenție chirurgicală pe data de 10 iulie 2018. După intervenția chirurgicală, s-a aflat câteva zile în spital, după care a fost externat, la domiciliu s-a aflat pe buletin de boală, până în luna octombrie, unde i s-a constatat gradul de dizabilitate „accentuat”. Deoarece în mâna dreaptă i-a fost instalată o placă metalică, care ulterior s-a deteriorat, i s-a introdus încă două plăci metalice, iar în mâna stângă, i-a fost introdusă o placă metalică, care până la moment se află în mâini, nefiind scoase. Nu cunoaște cine a chemat ambulanța, deoarece era imobilizat. Inculpatul nici o dată nu s-a prezentat la Spitalul de Urgență unde se afla. El, personal a fost de vreo 3-4 ori la organul de urmărire penală. Deține patentă de întreprinzător și este sursa sa principală de existență. Fiind pe buletin de boală în urma accidentului dat, nu a putut să își exercite funcția de întreprinzător, deoarece este muzician la instrument cu clape, deci fiindu-i fracturată mâna, nu putea să activeze. Pe viitor, va fi nevoie de intervenție chirurgicală pentru ca să-i scoată plăcile, după care urmează un curs de reabilitare. L-au ajutat rudele, prietenii, din economiile pe care le-a avut. Susține cererea de chemare în judecată privind încasarea prejudiciului moral și material.

Astfel, acțiunile inculpatului urmează a fi încadrate în baza art. 264 alin. (1) Cod penal, ca încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport, încălcare ce a cauzat din imprudență o vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății.

La stabilirea pedepsei, instanța a ținut cont de prevederile art. 7, 61,75 Cod penal că inculpatul a săvârșit o infracțiune mai puțin gravă, care se pedepsește cu amendă în mărime de până la 650 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani cu (sau fără) privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de până la 2 ani, este căsătorit și întreține un copil minor, nu este încadrat în câmpul muncii, nu are antecedente penale, că în baza art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală limita minimă a pedepsei aplicabile va fi de 375 unități convenționale, iar maximă de 487,5 unități convenționale, concluzionând că corectarea și reeducarea lui este posibilă prin aplicarea pedepsei sub formă de amendă, fără privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport.

Totodată, instanța a conchis că *cerințele părții vătămate Zaporojan Viorel referitor la acțiunea civilă privind încasarea prejudiciului material și moral de la inculpat, urmează a fi acceptate în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă.*

În același timp, instanța a concluzionat că în prezenta cauză penală, ordonatorul expertizei judiciare a fost organul de urmărire penală, fără a exista o asemenea cerere

din partea apărării, deci solicitarea procurorului privind încasarea cheltuielilor de judecată urmează a fi respinsă ca neîntemeiată.

3. Procurorul în Procuratura mun. Chișinău, Olesea Rusu, a declarat apel, solicitând casarea parțială a sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatului să-i fie numită pedeapsa complementară sub formă de privarea dreptului de a conduce mijloace de transport pe un termen de 2 ani, cu încasarea cheltuielilor de judecată în mărime de 640 lei.

Apelanta a invocat că reieșind din prevederile art. 61 Cod penal și 75 Cod penal, pedeapsa are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni din partea condamnaților, iar din considerentul că la săvârșirea infracțiunii, inculpatul s-a folosit de drepturile de conducere a mijlocului de transport, urmează să-i fie aplicată o pedeapsa complementară sub formă de privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport, deoarece mijlocul de transport este un izvor de pericol social sporit pentru participanții la trafic, mai ales că în prezent se comit cu frecvență sporită infracțiuni similare, ce majorează gradul prejudiciabil al acestora și rezonanța lor socială.

Conform cazierului contravențional, inculpatul anterior a fost atras la răspundere contravențională de 5 ori doar în anul 2018, toate contravențiile fiind din domeniul încălcării circulației rutiere.

Efectuarea cheltuielilor de judecată într-o cauză penală este provocată de săvârșirea unei infracțiuni, care impune desfășurarea urmăririi și a judecării cauzei pentru aplicarea legii penale celui ce a comis-o, ca urmare, cheltuielile judiciare sunt imputabile inculpatului condamnat pentru săvârșirea infracțiunii, temeiul juridic fiind vinovăția sa infracțională, deoarece fără săvârșirea infracțiunii, astfel de cheltuieli nu s-ar fi efectuat.

3.1. Avocatul Vitalie Rotaru și partea vătămată Zaporojan Viorel, la fel au declarat apel, solicitând casarea parțială a sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să-i fie aplicată inculpatului pedeapsa de 2 ani închisoare, cu privarea dreptului de a conduce mijloace de transport pe un termen de 2 ani, cu încasarea a 100.000 lei – prejudiciu moral, 98.000 lei – cheltuieli pentru asistența medicală, intervențiile chirurgicale și reabilitare, 65.000 lei – venitul nerealizat în urma practicării activității de regizare a ceremoniilor și de inginer șef la Asociația Orbilor din Moldova, 7000 lei – asistența juridică.

Apelanții au invocat că hotărârea este una exagerat de blândă în privința condamnatului, care deși a recunoscut fapta infracțională comisă și prejudiciul cauzat, instanța de fond a aplicat o pedeapsa mai favorabilă condamnatului, nedespăgubind partea vătămată și neluând în considerație cheltuielile suportate, daunele cauzate, atât materiale, cât și morale.

Instanța de fond a omis aplicarea despăgubirii și în general nu s-a expus asupra acțiunii civile.

Or, fiind constatat prejudiciul cauzat persoanei vătămate și anume: la momentul pornirii cauzei penale partea vătămată a suportat fractura mâinii care conform raportului de expertiză preliminar nr. xxxx din 03.07.2018 se califică ca vătămări corporale medii.

Suplimentar partea vătămată a mai suportat intervenții chirurgicale și în prezent s-a atribuit și gradul de invaliditate, astfel există și riscul agravării învinuirii din art. 264 alin. (1) în 264 alin. (3) lit. a) Cod penal.

În urma infracțiunii, părții vătămate i-a fost cauzat prejudiciu material și moral, care se solicită a fi reparat din contul inculpatului.

Conform raportul de expertiză medico-legală prin care s-a determinat faptul că în rezultatul examenului medico-legal al părții vătămate, care din data 02.07.2018, cât și până în prezent, are nevoie de îngrijiri medicale, care au fost și sunt acordate contra plată, ce s-a confirmat prin bonurile fiscale. De asemenea, pentru diagnosticarea leziunilor corporale primite, reclamantul a petrecut examinarea medico-legală la Centrul de medicină legală. Totodată conform certificatului de vizită la medic al acestuia, în urma traumatismelor cauzate de infracțiune, i-a fost prescrisă și efectuată o nouă operație la mâna fracturată, astfel, partea vătămată, deși dispune de poliță medicală, toate cheltuielile pe care le-a avut până în prezent, au fost achitate din cont propriu, iar de tratamentul prescris cât și de lecuirea conform rețetei, acesta nu dispune de suficiente surse financiare. În total, documentar, prejudiciul material cauzat poate fi demonstrat în sumă de 56.000 lei, cu toate că real prejudiciul material este de 98.000 lei, care constau din cheltuieli pentru intervențiile chirurgicale, pentru medicamente, întreținere, reabilitare, salariul/venitul ratat.

În acest mod, s-a constatat că prejudiciul cauzat a fost de o mărime mult mai mare, deoarece pentru alte cheltuieli legate de restabilirea stării sănătății și a cheltuielilor pentru lucrurile deteriorate, nu s-au păstrat.

Astfel potrivit art. 1418 alin. (2) Cod civil, determinarea salariului (venitului) nerealizat din cauza vătămării integrității corporale sau altei vătămări a sănătății se efectuează conform legii.

Partea vătămată Zaporojan Viorel dispune de patenta de întreprinzător în calitate de deservire muzicală a ceremoniilor și practica această profesie până la producerea infracțiunii, dar la moment, din cauza producerii infracțiunii și problemelor de sănătate care i-au fost cauzate, acesta nu poate activa în calitate organizator/regizor la ceremonii.

În urma traumatismelor obținute, în conformitate cu p. 69 a Regulamentului MS RM nr. 199 din 27.06.2003 "De apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale", inclusiv și în baza prescripției medicului, Zaporojan V. a fost lipsit de capacitatea de muncă pentru o perioadă de mai mult de 6 luni.

Potrivit informației oficiale a Biroului Național de Statistică RM, salariul mediu nominal pe republică pentru luna noiembrie 2018 este de 6.150 lei, pe care partea vătămată îl apreciază ca prejudiciu material - venit nerealizat și solicită încasarea sumei date din contul inculpatului, inclusiv pentru perioada de reabilitare.

Astfel venitul ratat, la moment, constituie aproximativ 36.900 lei (6150 lei/salariul mediu X 6 luni).

Totodată, partea vătămată a fost în imposibilitate să achite pensia de întreținere pentru copilul său minor în sumă de 900 lei lunar, cât și plata pentru chirie în sumă de 150 Euro lunar.

Respectiv, prejudiciul moral a fost estimat la suma de 100.000 lei, dintre care: 60.000,00 lei prejudiciul moral cauzat nemijlocit prin infracțiune, deoarece reclamantul a fost înjurat cu cuvinte necenzurate, a suportat dureri fizice în urma fracturii, primirea fracturii a avut loc în locuri publice, inculpatul neacordându-i primul ajutor, astfel partea vătămată se afla în mașină și în loc public, deaceia nutrește sentimente de protecție împotriva ieșirii în public, cât și circulației cu mașina, în acest mod acțiunile infractorului au creat o situație de neîncredere în siguranța aflării în public, prin fracturarea mâinii, partea vătămată fiind lipsit temporar de exercitarea activităților gospodărești;

30.000 lei prejudiciul moral cauzat ca urmare a necesității adresării la instituțiile medicale și de medicină legală pentru acordarea îngrijirilor medicale și de diagnosticare a stării sănătății ca urmare a infracțiunii. Părții vătămate deja nimeni nu-i va restitui timpul pierdut în legătură cu adresările necesare la instituțiile medicale, de asemenea tot în acest timp, el nu a avut posibilitatea de a avea grija necesară de familia sa pe care o are la întreținere, fapt care presupune nu doar grija fizică față de copii, dar și venitul ratat la serviciu în calitate de inginer și muzician;

10.000 lei prejudiciu moral cauzat prin necesitatea prezentării părții vătămate în fața organului de urmărire penală, în fața organelor procuraturii, în fața instanței de judecată, prezentări care este nevoit a le face din contul timpului său personal și de muncă.

Materialele cauzei denotă că partea vătămată a depus acțiunea civilă atât la faza de urmărire penală, cât și în instanța de judecată, prin care a solicitat încasarea din contul inculpatului a prejudiciului material, cheltuieli suportate pentru tratament, cheltuieli suportate pentru reabilitare, salariu ratat, prejudiciu moral, cât și cheltuieli de asistență juridică.

Astfel, ținând cont de faptul că din materialele cauzei s-a stabilit că inculpatul a comis fapta ilicită și prin acțiunile sale, le-a cauzat părții vătămate un prejudiciu, iar acțiunea civilă urmează a fi soluționată în favoarea părților vătămate, în măsura în care se probează existența/întinderea prejudiciului.

Prin săvârșirea infracțiunii de către inculpat în privința părții vătămate, acesteia i-au fost cauzate nu numai suferințe fizice, ci și psihice (stres, frustrare, disconfort).

În acest context, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația, trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. La determinarea mărimii compensației pentru prejudiciul moral instanța de apel urmează să ia în considerație nu numai gravitatea cauzării suferințelor psihice și fizice a părții vătămate, dar și importanța vitală a drepturilor victimelor, anume atentarea la viață și integritatea fizică, starea de stres și frustrare, iar prejudiciul moral în mărime de 100.000 lei ar aduce o compensare a suferinței psihice și satisfacție echitabilă în contextul în care partea vătămată urmează să mai aibă intervenții chirurgicale la mâna fracturată.

4. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 03 august 2021, apelurile au fost admise, casată parțial sentința și pronunțată o nouă hotărâre.

De la inculpat s-a încasat în beneficiul părții vătămate Zaporojan Viorel prejudiciul moral în mărime de 50.000 lei, cheltuielile pentru asistență juridică în sumă de 7000 lei, și în beneficiul statului cheltuielile judiciare în mărime de 640 lei.

În rest, sentința a fost menținută.

Instanța de apel a statuat că la numirea pedepsei inculpatului, instanța de fond a ținut cont de prevederile art. 6, 7, 61, 75 – 78 Cod penal și just a concluzionat că corectarea și reeducarea lui este posibilă prin aplicarea pedepsei sub formă de amendă, fără privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport.

Totodată, *ținând cont de rolul inculpatului în comiterea infracțiunii și de gradul de vinovăție, personalitatea lui și atitudinea față de cele comise, de suferințele părții vătămate, urmează a încasa cu titlu de prejudiciu moral suma de 50.000 lei, care este una echitabilă în raport cu cele comise, cu suferințele părții vătămate în legătură cu infracțiunea comisă, care nu vine în contradicție cu prevederile art. 41 din Convenția Europeană pentru drepturile Omului, din care rezultă că suma pretinsă nu trebuie să fie exorbitantă și să nu tindă la o îmbogățire fără temeii, ori, suma solicitată de partea vătămată de 100.000 lei este una exagerată.*

În aceeași ordine de idei, potrivit art. 1422 alin. (1) Cod civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc.

Conform art. 1423 Cod civil, mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Prin urmare, *ținând cont de circumstanțele cauzei, de modalitatea comiterii infracțiunii, că prin infracțiune părții vătămate i-au fost cauzate vătămări corporale, suportând suferințe fizice și psihice, având în vedere normele de procedură penală și civilă pertinente, urmează a încasa în beneficiul părții vătămate suma de 50.000 lei, cu titlu de prejudiciu moral.*

De asemenea, se vor încasa cheltuielile pentru asistență juridică, or, potrivit bonului de plată seria EZ nr. 168333, partea vătămată, pentru serviciile avocatului a achitat suma de 7000 lei.

Totodată, pretențiile cu privire la **venitul ratat și prejudiciului moral, urmează a fi lăsate spre soluționare instanței civile, or, sumele de bani invocate nu au fost probate, iar circumstanțele cu privire la stabilirea existenței venitului ratat, a prejudiciului material în cuantumurile invocate, urmează a constitui obiectul de studiu al instanței civile. Astfel, este imposibil stabilirea certă care ar fi fost cuantumul venitului ratat, dar și a prejudiciului material.**

Subsecvent, conform art. 229 Cod de procedură penală, cheltuielile judiciare sunt suportate de condamnat sau sunt trecute în contul statului. Instanța de judecată poate obliga condamnatul să recupereze cheltuielile judiciare.

5. Avocatul Vitalie Rotaru, declară recurs ordinar în numele părții vătămate Zaporojan Viorel, solicitând casarea parțială a hotărârilor adoptate și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să-i fie aplicată inculpatului pedeapsa de 2 ani închisoare, cu privarea dreptului de a conduce mijloace de transport pe un termen de 2 ani, cu încasarea a 100.000 lei – prejudiciu moral, 98.000 lei – cheltuieli pentru asistența medicală, intervențiile chirurgicale și reabilitare, 65.000 lei – venitul nerealizat în urma practicării activității de regizare a ceremoniilor și de inginer șef la Asociația Orbilor din Moldova.

Recurentul invocă că hotărârea este una exagerat de blândă în privința condamnatului, care deși a recunoscut fapta infracțională comisă și prejudiciul cauzat, instanța de fond a aplicat o pedeapsa mai favorabilă condamnatului, nedespăgubind partea vătămată și neluând în considerație cheltuielile suportate, daunele cauzate, atât materiale cât și morale.

Instanța de apel a omis aplicarea despăgubirii și în general nu s-a expus asupra acțiunii civile. Astfel, instanței de fond i-au fost prezentate originalul bonurilor de plată, iar instanța de apel a omis să se expună pe acest capăt de cerere, la fel nu s-au încasat și alte prejudicii materiale demonstrate documentar. În ceea ce ține de prejudiciul moral dispus în sumă de 50.000 lei, este, în coraport cu fapta comisă și suferințele morale și psihice pe care le-a suportat Zaporojan V., ca fiind un prejudiciu neechitabil. Totodată, instanța de apel nu s-a expus și asupra solicitării de aplicare a unei pedepse mai aspre.

În urma infracțiunii, părții vătămate i-a fost cauzat prejudiciu material și moral, care se solicită a fi reparat din contul inculpatului.

Conform raportul de expertiză medico-legală prin care s-a determinat faptul că în rezultatul examenului medico-legal al părții vătămate, care din data 02.07.2018, cât și până în prezent, are nevoie de îngrijiri medicale, care au fost și sunt acordate contra plată, ce s-a confirmat prin bonurile fiscale. De asemenea, pentru diagnosticarea leziunilor corporale primite, reclamantul a petrecut examinarea medico-legală la Centrul de medicină legală. Totodată conform certificatului de vizită la medic al acestuia, în urma traumatismelor cauzate de infracțiune, i-a fost prescrisă și efectuată o nouă operație la mâna fracturată, astfel, partea vătămată, deși dispune de poliță medicală, toate cheltuielile pe care le-a avut până în prezent, au fost achitate din cont propriu, iar de tratamentul prescris cât și de lecuirea conform rețetei, acesta nu dispune de suficiente surse financiare. În total, documentar, prejudiciul material cauzat poate fi demonstrat în sumă de 56.000 lei, cu toate că real prejudiciul material este de 98.000 lei, care constau din cheltuieli pentru intervențiile chirurgicale, pentru medicamente, întreținere, reabilitare, salariul/venitul ratat.

În acest mod s-a constatat că prejudiciul cauzat a fost de o mărime mult mai mare, deoarece pentru alte cheltuieli legate de restabilirea stării sănătății și a cheltuielilor pentru lucrurile deteriorate, nu s-au păstrat.

Astfel potrivit art. 1418 alin. (2) Cod civil, determinarea salariului (venitului) nerealizat din cauza vătămării integrității corporale sau altei vătămări a sănătății se efectuează conform legii.

Partea vătămată Zaporojan Viorel dispune de patenta de întreprinzător în calitate de deservire muzicală a ceremoniilor și practica această profesie până la producerea infracțiunii, dar la moment, din cauza producerii infracțiunii și problemelor de sănătate care i-au fost cauzate, acesta nu poate activa în calitate organizator/regizor la ceremonii.

În urma traumatismelor obținute, în conformitate cu p. 69 a Regulamentului MS RM nr. 199 din 27.06.2003 "De apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale", inclusiv și în baza prescripției medicului, Zaporojan V. a fost lipsit de capacitatea de muncă pentru o perioadă de mai mult de 6 luni.

Potrivit informației oficiale a Biroului Național de Statistică RM, salariul mediu nominal pe republică pentru luna noiembrie 2018 este de 6.150 lei, pe care partea vătămată îl apreciază ca prejudiciu material - venit nerealizat și solicită încasarea sumei date din contul inculpatului, inclusiv pentru perioada de reabilitare.

Astfel venitul ratat, la moment, constituie aproximativ 36.900 lei (6150 lei/salariul mediu X 6 luni).

Totodată, partea vătămată a fost în imposibilitate să achite pensia de întreținere pentru copilul său minor în sumă de 900 lei lunar, cât și plata pentru chirie în sumă de 150 Euro lunar.

Respectiv, prejudiciul moral a fost estimat la suma de 100.000 lei, dintre care:

60.000,00 lei prejudiciul moral cauzat nemijlocit prin infracțiune, deoarece reclamantul a fost înjurat cu cuvinte necenzurate, a suportat dureri fizice în urma fracturii, primirea fracturii a avut loc în locuri publice, inculpatul neacordându-i primul ajutor, astfel partea vătămată se afla în mașină și în loc public, deaceea nutrește sentimente de protecție împotriva ieșirii în public, cât și circulației cu mașina, în acest mod acțiunile infractorului au creat o situație de neîncredere în siguranța aflării în public, prin fracturarea mâinii, partea vătămată fiind lipsit temporar de exercitarea activităților gospodărești;

30.000 lei prejudiciul moral cauzat ca urmare a necesității adresării la instituțiile medicale și de medicină legală pentru acordarea îngrijirilor medicale și de diagnosticare a stării sănătății ca urmare a infracțiunii. Părții vătămate deja nimeni nu-i va restitui timpul pierdut în legătură cu adresările necesare la instituțiile medicale, de asemenea tot în acest timp, el nu a avut posibilitatea de a avea grija necesară de familia sa pe care o are la întreținere, fapt care presupune nu doar grija fizică față de copii, dar și venitul ratat la serviciu în calitate de inginer și muzician;

10.000 lei prejudiciu moral cauzat prin necesitatea prezentării părții vătămate în fața organului de urmărire penală, în fața organelor procuraturii, în fața instanței de judecată, prezentări care este nevoit a le face din contul timpului său personal și de muncă.

Materialele cauzei denotă că partea vătămată a depus acțiunea civilă atât la faza de urmărire penală, cât și în instanța de judecată, prin care a solicitat încasarea din

contul inculpatului a prejudiciului material, cheltuieli suportate pentru tratament, cheltuieli suportate pentru reabilitare, salariu ratat, prejudiciu moral, cât și cheltuieli de asistență juridică.

Astfel, ținând cont de faptul că din materialele cauzei s-a stabilit că inculpatul a comis fapta ilicită și prin acțiunile sale, le-a cauzat părții vătămate un prejudiciu, iar acțiunea civilă urmează a fi soluționată în favoarea părților vătămate, în măsura în care se probează existența/întinderea prejudiciului.

Prin săvârșirea infracțiunii de către inculpat în privința părții vătămate, acesteia i-au fost cauzate nu numai suferințe fizice, ci și psihice (stres, frustrare, disconfort).

În acest context, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația, trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. La determinarea mărimii compensației pentru prejudiciul moral instanța de apel urmează să ia în considerație nu numai gravitatea cauzării suferințelor psihice și fizice a părții vătămate, dar și importanța vitală a drepturilor victimelor, anume atentarea la viață și integritatea fizică, starea de stres și frustrare, iar prejudiciul moral în mărime de 100.000 lei ar aduce o compensare a suferinței psihice și satisfacție echitabilă în contextul în care partea vătămată urmează să mai aibă intervenții chirurgicale la mâna fracturată.

6. Judecând recursul ordinar pe baza materialului din dosarul cauzei și motivelor invocate, Colegiul Penal lărgit concluzionează că acesta este pasibil admiterii din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, inclusiv în temeiul când hotărârea atacată nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, când instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârii, acesta este expus neclar.

Instanța de recurs doar verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect, Colegiul Penal lărgit atestă că instanțele de fond și de apel au comis următoarele erori de drept.

În primul rând, conform art. 384 alin. (3) și (4) Cod de procedură penală, sentința instanței de judecată trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. Instanța își întemeiază sentința numai pe probele care au fost cercetate în ședința de judecată. Potrivit art. 75 alin. (1) Cod penal, persoanei recunoscute vinovate de săvârșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele fixate în Partea specială a prezentului cod și în strictă conformitate cu dispozițiile Părții generale a prezentului cod. Conform art. 64 alin. (3) Cod penal, mărimea amenzii pentru persoanele fizice se stabilește în limitele de la 500 la 3000 unități convenționale. Potrivit art. 101 alin. (1) și (4) Cod de procedură penală, fiecare probă urmează să fie apreciată din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor. Instanța de judecată este obligată să

motiveze în hotărâre admisibilitatea sau inadmisibilitatea tuturor probelor administrate. Conform art. 100 alin. (4) Cod de procedură penală, toate probele administrate în cauza penală vor fi verificate sub toate aspectele, complet și obiectiv. Verificarea probelor constă în analiza probelor administrate, coroborarea lor cu alte probe, administrarea de noi probe și verificarea sursei din care provin probele, în conformitate cu prevederile prezentului cod, prin procedee probatorii respective. Potrivit art. 314 alin. (4) Cod de procedură penală, instanța de judecată este obligată, în cursul judecării cauzei, să cerceteze nemijlocit, sub toate aspectele, probele prezentate de părți sau administrate la cererea acestora, inclusiv să audieze inculpații, părțile vătămate, martorii, să cerceteze corpurile delictive, să dea citire rapoartelor de expertiză judiciară, proceselor-verbale și altor documente, precum și să examineze alte probe prevăzute de prezentul cod. Conform art. 385 alin. (1) pct. 10) Cod de procedură penală, la adoptarea sentinței, instanța de judecată este obligată să soluționeze chestiunea dacă trebuie admisă acțiunea civilă, în folosul cui și în ce sumă. Potrivit art. 394 alin. (1) pct. 2) Cod de procedură penală, partea descriptivă a sentinței de condamnare trebuie să cuprindă probele pe care se întemeiază concluziile instanței de judecată și motivele pentru care instanța a respins unele probe. În corespundere cu art. 219 alin. (4), 220 alin. (3), 225 alin.(3), 387 alin. (1) și (3) Cod de procedură penală, art. 1418 alin. (1), 1422, 1423 Cod civil, odată cu soluționarea cauzei penale, judecătorul este obligat să soluționeze acțiunea civilă. Hotărârea privind acțiunea civilă se adoptă în conformitate cu normele dreptului civil. O dată cu sentința de condamnare, instanța de judecată, apreciind dacă sunt dovedite temeiurile și mărimea pagubei cerute de partea civilă, admite acțiunea civilă, în tot sau în parte, ori o respinge. În cazuri excepționale când, pentru a stabili exact suma despăgubirilor cuvenite părții civile, ar trebui amânată judecarea cauzei, instanța poate să admită, în principiu, acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă. În caz de vătămare a integrității corporale sau de altă vătămare a sănătății, autorul prejudiciului are obligația să compenseze persoanei vătămate salariul sau venitul ratat din cauza pierderii sau reducerii capacității de muncă, precum și cheltuielile suportate în legătură cu vătămarea sănătății – de tratament, de alimentație suplimentară, de protezare, de îngrijire străină, de cumpărarea unui vehicul special, de reciclare profesională etc. În cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial. Mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Conform jurisprudenței naționale, sentința trebuie să corespundă atât după formă, cât și după conținut cerințelor art. 384-397 Cod de procedură penală, se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să decurgă din cea anterioară și să aibă legătură logică cu ea, excluzându-se folosirea formulărilor inexacte. (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 privind sentința judecătorească, pct. 3.*).

În pofida acestor prescripții legale, potrivit descriptivului și dispozitivului sentinței, instanța de fond (*pct. 1., 2. din decizie*):

a) individualizând pedeapsa aplicată inculpatului, a statuat în descriptiv sumar, neclar și necoroborat cu prevederile art. 64 alin. (3) Cod penal, că: „...*reieșind din prevederile art. 364¹ alin. (8) CPP..., limita minimă aplicabilă va fi de 375 unități convenționale, iar limita maximă aplicabilă va fi de 487,5 unități convenționale...*”.

Totodată, în descriptiv s-a contrazis condamnând, neclar, inculpatul la o pedeapsă sub formă de amendă în mărime de **500** unități convenționale;

b) a omis să judece cauza în latura civilă conform prescripțiilor din art. 219 alin. (4), 220 alin. (3), 225 alin. (3), 387 alin. (1) și (3) Cod de procedură penală, art. 1418, 1422, 1423 Cod civil.

Mai mult, în genere nu a cercetat, verificat și apreciat probele, inclusiv scrise, prezentate de partea vătămată, fiecare separat, din punct de vedere al pertinentei, concluzentei, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor, inclusiv cu circumstanțele concrete de fapt și drept invocate în acțiunea civilă, neindicând motivele pentru care a respins dovezile și argumentele părții vătămate în sensul dat.

Pe lângă aceasta, concluzia sumară și neclară din descriptiv, dar și soluția similară din dispozitivă că: „...*cerințele părții vătămate Zaporojan Viorel referitor la acțiunea civilă privind încasarea prejudiciului material și moral de la inculpat, urmează a fi acceptate în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă...*, Se *acceptă în principiu cerințele părții vătămate Zaporojan Viorel referitor la acțiunea civilă înaintată către Zarea Eduard privind încasarea prejudiciului moral și material, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă*”, fiind lipsite și de orice suport juridic, adică nefiind argumentată în raport cu concrete norme de drept material, procesual penal și civil, nu corespund exigențelor prescrise în art. 101 Cod de procedură penală, privind evaluarea și aprecierea probelor administrate în cadrul cauzei penale.

Ori, aprecierea completă și justă a probelor trebuie să se întemeieze pe o analiză minuțioasă a materialului probator și apoi pe o sinteză a evaluărilor făcute. Analiza probelor presupune examinarea fiecărui element probatoriu în parte, pentru a se înlătura tot ce nu are legătură cu cauza, tot ce este vag și nesigur. În cadrul operației de sinteză, probele sunt examinate în ansamblul lor, confirmându-se unele pe altele și ducând la o concluzie univocă, ce trebuie să fie reflectată în soluția dată cauzei, care urmează a fi motivată astfel încât raționamentele ce au stat la baza aprecierii probelor să poată fi supuse controlului judiciar;

Prin urmare, prima instanță nu a judecat fondul cauzei, în aspectul vizat, în conformitate cu rigorile prevăzute de lege și a adoptat o hotărâre care nu cuprinde

motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârii, acesta fiind expus neclar.

În al doilea rând, potrivit art. 414 alin. (1), (2), (5) și (6) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel, verifică declarațiile și probele materiale examinate de prima instanță prin citirea lor în ședința de judecată, cu consemnarea în procesul-verbal, se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel, nefiind în drept să-și întemeieze concluziile pe probele cercetate de prima instanță dacă ele nu au fost verificate în ședința de judecată a instanței de apel și nu au fost consemnate în procesul-verbal. În corespundere cu art. 419 Cod de procedură penală, rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător. Conform art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus la admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Potrivit jurisprudenței naționale, chestiunile asupra cărora trebuie să se pronunțe instanța de apel sunt dacă normele de drept procesual și penal au fost corect aplicate. În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate, hotărârea instanței de fond urmează a fi desființată, cu rejudecarea cauzei. Nepronunțarea instanței de apel asupra tuturor motivelor invocate echivalează cu nerezolvarea fondului apelului și, în acest caz, decizia urmează a fi casată, cu rejudecarea cauzei în apel, așa cum cere art. 435 CPP, întrucât o asemenea eroare judiciară nu poate fi corectată în instanța de recurs (*Hotărârea Plenului CSJ a RM din 12.12.2005, nr.22 Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel*).

Însă, instanța de apel, nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate, deoarece, conform descriptivului și dispozitivului deciziei atacate (*pct. 4. din decizie*):

a) nu a reacționat, în modul prevăzut de lege, asupra erorilor de drept comise de instanța de fond, nominalizate supra, repetându-le întocmai, concluzionând sumar, divergent și neargumentat că: „...*la numirea pedepsei inculpatului, instanța de fond a ținut cont de prevederile art. 6, 7, 61, 75 – 78 Cod penal și just a concluzionat că corectarea și reeducarea lui este posibilă prin aplicarea pedepsei sub formă de amendă...., având în vedere normele de procedură penală și civilă pertinente, urmează a încasa în beneficiul părții vătămate suma de 50.000 lei, cu titlu de prejudiciu moral..., pretențiile cu privire la venitul ratat și prejudiciului moral, urmează a fi lăsate spre soluționare instanței civile, or, sumele de bani invocate nu au fost probate...*”, menținând, astfel, o sentință nemotivată și neîntemeiată legal în latura pedepsei și privind soluționarea acțiunii civile;

b) a omis să judece cauza în latura civilă conform prescripțiilor din art. 219 alin. (4), 220 alin. (3), 225 alin. (3), 387 alin. (1) și (3) Cod de procedură penală, art. 1422, 1423 Cod civil.

Mai mult, în genere nu a cercetat, verificat și apreciat probele, inclusiv scrise, prezentate de partea vătămată, fiecare separat, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de

vedere al coroborării lor, inclusiv cu circumstanțele concrete de fapt și drept invocate în acțiunea civilă, neindicând motivele pentru care a respins dovezile și argumentele părții vătămate în sensul dat.

Ori, conform procesului-verbal al ședinței de judecată, nu a verificat absolut nicio probă în cadrul judecării apelului părții vătămate, prin citirea lor în ședința de judecată și consemnarea în procesul-verbal, dar în descriptivul deciziei și-a întemeiat concluziile pe unele probe ale cauzei

Pe lângă aceasta, concluzia sumară și neclară și divergentă din descriptiv că: „...ținând cont de rolul inculpatului în comiterea infracțiunii și de gradul de vinovăție, personalitatea lui și atitudinea față de cele comise, de suferințele părții vătămate, urmează a încasa cu titlu de prejudiciu moral suma de 50.000 lei, care este una echitabilă în raport cu cele comise, cu suferințele părții vătămate în legătură cu infracțiunea comisă, care nu vine în contradicție cu prevederile art. 41 din Convenția Europeană pentru drepturile Omului, din care rezultă că suma pretinsă nu trebuie să fie exorbitantă și să nu tindă la o îmbogățire fără temeii, ori, suma solicitată de partea vătămată de 100.000 lei este una exagerată..., ținând cont de circumstanțele cauzei, de modalitatea comiterii infracțiunii, că prin infracțiune părții vătămate i-au fost cauzate vătămări corporale, suportând suferințe fizice și psihice, având în vedere normele de procedură penală și civilă pertinente, **urmează a încasa în beneficiul părții vătămate suma de 50.000 lei, cu titlu de prejudiciu moral...**, pretențiile cu privire la **venitul ratat și prejudiciului moral, urmează a fi lăsate spre soluționare instanței civile**, or, sumele de bani invocate nu au fost probate, iar circumstanțele cu privire la stabilirea existenței venitului ratat, a prejudiciului material în cuantumurile invocate, urmează a constitui obiectul de studiu al instanței civile. Astfel, este imposibil stabilirea certă care ar fi fost cuantumul venitului ratat, dar și a prejudiciului material...”, fiind lipsite și de orice suport juridic, adică nefiind argumentată în raport cu concrete norme de drept material, procesual penal și civil, nu corespund exigențelor prescrise în art. 101 Cod de procedură penală, privind evaluarea și aprecierea probelor administrate în cadrul cauzei penale;

c) nu a acordat deplină eficiență prevederilor art. 1422 și 1423 Cod civil, ori, prejudiciul moral încasat în mărime de 50.000 lei nu este adecvat și proporțional caracterului și gravității suferințelor psihice cauzate părții vătămate, gradului de vinovăție al inculpatului, împrejurărilor în care au fost săvârșite faptele infracționale, de gravitatea consecințelor survenite, cât și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă părții vătămate.

Pe lângă aceasta, în descriptivul și dispozitivul deciziei lipsește cu desăvârșire argumentarea și soluția privind cerințele părții vătămate despre încasarea sumei de 98.000 lei – cheltuieli pentru asistența medicală, intervențiile chirurgicale și reabilitare, cât și a sumei de 65.000 lei – venitul nerealizat în urma practicării activității de regizare a ceremoniilor și de inginer șef la Asociația Orbilor din Moldova;

d) nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apelul părții vătămate și repetate în recursul ordinar, inclusiv asupra celor reproduse la pct. 3. și 5. din prezenta decizie, privind pedeapsa aplicată inculpatului și încasarea prejudiciului material și moral.

Împrejurările expuse atestă în mod lucid că instanțele de fond și de apel nu a judecat cauza penală în condițiile legii, deoarece a adoptat hotărâri care nu cuprind motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând

dispozitivul hotărârii, acesta fiind expus neclar, că instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, și că recursul ordinar este întemeiat.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs casează parțial hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate, comise de către instanțele de fond și de apel, constituie erori de drept prescrise în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, se impune soluția casării deciziei contestate în latura pedepsei penale, cât și în latura civilă privind prejudiciul moral și material, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

În rest, decizia contestată urmează a fi menținută.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlăture erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

7. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul Penal lărgit,

DECIDE :

Admite recursul ordinar declarat de avocatul Vitalie Rotaru, în numele părții vătămate Zaporojan Viorel, casează parțial decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 03 august 2021, în latura pedepsei penale, cât și în latura civilă privind prejudiciul moral și material, în privința inculpatului Zarea (Armaș) Eduard XXXX, și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

În rest, decizia contestată se menține.

Decizia nu este susceptibilă de a fi în partea vizând rejudecarea cauzei și este irevocabilă în rest, fiind pronunțată integral la 29 iulie 2022.

Președinte

Nadejda Toma

Judecători

Iurie Diaconu

Liliana Catan

Ion Guzun

Victor Boico

